

PAPER DETAILS

TITLE: Ergenlerin Empatik Egilimleri ile Mükemmeliyetçilik Egilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

AUTHORS: Osman GÖNÜLTAS, Muhammed Süleyman AKIN, Kivanç UZUN, Faruk Abdullah

ÖZCAN

PAGES: 13-24

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/994097>

Ergenlerin Empatik Eğilimleri ile Mükemmeliyetçilik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Osman GÖNÜLTAŞ¹

Muhammed Süleyman AKIN²

Kıvanç UZUN³

Faruk Abdullah ÖZCAN⁴

Özet

Bu araştırmada lise empatik eğilimleri ile mükemmeliyetçilik eğilimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca lise öğrencilerinin mükemmeliyetçi kişilik özellikleri ve empatik eğilimleri cinsiyet, sınıf düzeyi, algılanan anne baba tutumu gibi bazı demografik değişkenlerle incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Isparta il merkezinde bulunan Fen Lisesinde öğrenimine devam eden 241 lise öğrencisi oluşturmuştur. İlişkisel tarama modeli kullanılarak oluşturulan araştırmanın verilerinin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, KA-Sİ Ergenler İçin Empatik Eğilim Ölçeği ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik kullanılmıştır. Verilerin analizinde pearson korelasyon katsayısı, ilişkisiz örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi ve “Tukey testi” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerin empatik eğilimleri ile mükemmeliyetçilik eğilimleri arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte araştırmada lise öğrencilerinin cinsiyet açısından empatik eğilim puanları anlamlı olarak farklılaşmakta iken mükemmeliyetçi eğilim puanlarının ise anlamlı olarak farklılaşmadığı; sınıf düzeylerine göre empatik eğilim puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlı iken mükemmeliyetçi eğilim puanları arasında bulunan farkın ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca lise öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumlarına göre hem empatik eğilim puanları arasında hem de mükemmeliyetçi eğilim puanları arasında bulunan farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Ergenler, Empati, Mükemmeliyetçilik, Eğilim*

Investigation of the Relationship Between Empathic Tendency and Perfectionism Tendency of Adolescents

Abstract

In this study, the relationship between high school empathic tendencies and perfectionism tendencies was analysed. Additionally, perfectionist personality traits and empathic tendencies of high school students were discussed with some demographic variables like gender, class level, and perceived parental attitude. The study group of the research were 241 high school students attending Science High School in Isparta city centre. Personal information form, CA-SI Empathic Tendency Scale for Adolescents and Multidimensional Perfectionism Scale were used. In addition, for data analysis, Pearson correlation coefficient, unrelated samples t-test, one-way analysis of variance and “Tukey test” were used. As a result of the research, it was found that there was a moderate positive relationship between empathic tendencies

¹ MEB. ogonultasmlt@gmail.com

² MEB. msuleymanakin@gmail.com

³ Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Mezunlarla İlişkiler ve Kariyer Planlama Koordinatörlüğü. kivancuzun@outlook.com.tr

⁴ MEB. fa_ozcan@hotmail.com

of adolescents and perfectionism tendencies in terms of gender equality. On the other hand, in this study, it was observed that the emphatic tendency scores of high school students differed significantly whereas the perfectionist tendency scores did not. The difference between empathic tendency scores in relation to grade levels was statistically significant, while the difference between perfectionist tendency scores was not statistically significant. Furthermore, the difference between empathic tendency scores and perfectionist tendency scores corresponding to the perceived parental attitudes of high school students was documented to be statistically significant.

Keywords: *Adolescents, Empathy, Perfectionism, Tendency*

Giriş

Birey doğduğu andan itibaren çevresel uyarıcılarla karşı karşıya kalmaktadır. Büyüme ve gelişme döneminde çocuğun davranışları eleştirilerek, düzeltilerek ve ödüllendirilerek kişisel ve toplumsal beklentilere uygun davranmayı öğrenmesi konusunda sürekli olarak yönlendirilmektedir. Çevresel şartların oluşturduğu baskı neticesinde pek çok kişi belirli standartlara ulaşma çabası içerisinde olmaktadır. Bazen bu standartlar ulaşılabilinenin çok üzerinde tutulduğu için mükemmeliyetçilik ortaya çıkabilmektedir. (Leana-Taşcılar ve diğerleri, 2014). Her birey, biyolojik ve sosyo-kültürel bir varlık olarak doğuştan getirdiği özelliklerin ve çevresel faktörlerin etkileşimi sırasında kişiliğini biçimlendirir. Büyüme ve gelişme döneminde çocuğun davranışları eleştirilerek, düzeltilerek ve ödüllendirilerek kişisel ve toplumsal beklentilere uygun davranmayı öğrenmesi konusunda sürekli olarak yönlendirilmektedir. Bireylerin içinde bulunduğu fiziksel koşullar, biyolojik farklılıklar, kültürel özellikler ve yetiştiriliş biçimi sonucu kişilik özellikleri de farklılık gösterir (Tuncer ve Voltan-Acar, 2006; Leana-Taşcılar ve diğerleri, 2014). Kişisel başarının ön planda olduğu günümüz yaşam şartlarında birey; kendi amaçlarına ulaşmak amacıyla çevreye ve gelişmelere uyum sağlama çabasına girer, sürekli tercih edilen, onaylanan ve takdir edilen kişi olmak ister. Bazı bireyler ise bu amaçlarını gerçekleştirme telaşıyla mükemmeli aramaya ve mükemmeli ulaşmaya yoğunlaşır. Bireylerin en iyi olma ve en iyiye ulaşma çabalarını etkileyen kişilik özelliklerinden biri de mükemmeliyetçiliktir (Demirci ve diğerleri, 2018). Hollender’a (1965) göre mükemmeliyetçilik, bireyin kendisi ya da başkaları için aşırı yüksek standartlar belirlemesidir. Mükemmeliyetçi bireylerin mükemmeli ulaşma isteklerinin altında “yeteri kadar iyi değilim, daha iyisini yapmalıyım” düşüncesinin yattığını söyleyen Hollender, mükemmeliyetçiliği olumsuz ve patolojik bir durum olarak ele almıştır (Akt. Mızrak, 2006).

Mükemmeliyetçilik, kişinin en iyiyi yapma veya en iyiye ulaşma çabası gibi pozitif motivasyon şeklinde algılansa da, kişiyi olumsuz etkileyen bir kişilik özelliğidir (Er ve Sönmez, 2009). Mükemmeliyetçi kişiler hiçbir zaman ve koşulda hata yapmaması gerektiği düşüncesinden dolayı kendilerinden ve yaptıklarından sürekli kuşku duyup, kaygı içinde yaşarlar (Pamir, 2008). Kişi kusursuz olma konusunda hayal kırıklığı yaşadıkça kaygıları daha da artmakta ve bu durum birey için bir kısır döngü haline gelmektedir (Tuncer ve Voltan-Acar, 2006). Mükemmeliyetçi kişiler hem en yüksek standartlara ulaşması, hem de asla hata yapmaması gerektiğine inanır. Bu durum ilk bakışta olumlu bir özellik gibi görünse de aslında ulaşılması mümkün olmayan bir konuma umutsuzca erişme çabası anlamına gelir (Pamir, 2008). Mükemmeliyetçi kişilerin mükemmeliyetçi eğilimlerini koruyan “Ya hep

ya hiç” şeklindeki düşünme biçimidir. Bu düşünce biçimine sahip kişiler" doğru" ile "yanlış" arasında pek çok derece bulunabileceğini düşünmeden, olayları sadece doğru ve yanlış olarak algılama eğilimindedir (Antony ve Swinson, 2000; Akt. Demirci ve ark. 2018). Mükemmeliyetçi bir kişiliğe sahip olan bireyler her şeyi her zaman doğru yapmak isterler. Hata yapmayı ve başarısız olmayı kabul edemezler. Genellikle olumsuz düşünceler yaşayacağı ortamlardan uzak durmayı tercih ederler. Bireyler kendilerinde mükemmeli yakalamaya çalışırken kendi benliklerine birçok zarar vermekle birlikte başkalarında da mükemmeli aramaktadırlar (Sayışman, 2018). Sonuç olarak mükemmeliyetçilik, bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını etkileyen bir özelliktir (Eroğlu, 2018).

İnsan sosyal bir varlıktır ve sürekli başkaları ile iletişim halindedir. İletişim insan hayatında olmazsa olmaz olgulardan biridir. İhtiyacını karşılamak, duygularını paylaşmak, bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla insanların diğerleriyle iletişim kurması kaçınılmazdır. İletişimin gerçekleştiğinden söz edilebilmesi için, iletişim kurulan kişinin yerine kendini koymak, onun gibi düşünmek, onun gibi hissetmek kısaca onunla empati kurmak gerektiği söylenebilir (Açar, 2012; Eroğlu, 2018). Empatik olan bir kimse çevresindeki insanlarla olan ilişkilerinde onların tepkilerine karşı duyarlıdır ve birisinin neden öyle tepki verdiğini, davrandığını ya da gördüğünü anlamaya çalışır (Akkoyun, 1982; Thomas, 2018). Empati, bireyin sosyal yaşama uyumunu kolaylaştıran önemli sosyal bilişsel bir yetidir (Bora ve Baysan, 2009). Empati, başkasının duygularını, duygu yoğunluğunu ve anlamını algılayabilme yeteneğidir. Empatide iki taraf vardır. Birincisi, mesajı veren bireyin söylediklerini anlayabilmek, ikincisi ise, mesajı veren bireyin duygularını anlayabilmektir ve anlayabildiğini mesajı veren kişiye iletebilmektir (Voltan-Acar, 2003). Akkoyun’a (1982) göre empati bir başka kimsenin dünyasını giyinerek o kimsenin ne hissettiğini aynen yaşaması ve de aynı zamanda kendi dünyasının da bundan farklı olduğunun farkında olmasıdır.

Dökmen (2008)’e göre empati bir bireyin kendisini karşısındaki bireyin yerine koyarak, onun duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlayabilmesi ve bu durumu ona doğru iletebilmesidir. Buna göre, bir insanın empati kurabilmesi için üç öge gereklidir:

a) Empati kuracak kişi, kendisini karşısındaki kişinin yerine koyması ve olaylara onun gözünden bakabilmesi gerekmektedir. Her insan kendisini ve çevresini kendine özgü bir bakış açısıyla algılamaktadır. Bu bakış açısı öznel olduğu sağlamaktadır. Bu nedenle karşısındaki kişiyi anlamak isteyen bir bireyin, olaylara onun bakış açısıyla bakabilmesi ve olayları onun gibi algılamaya çalışması gerekmektedir. Bunu gerçekleştirmek için de empati kurmak istediğimiz kişinin rolüne girmeli, onun yerine geçerek adeta olaylara onun gözlüklerinin gerisinden bakmalıyız.

b) Bireyin, empati kurmuş sayılabilmesi için, karşısındaki bireyin duygu ve düşüncelerini doğru anlaması gerekmektedir. Empati tanımında bu nedenle empatinin iki bileşenine vurgu yapılmaktadır. Karşımızdaki bireyin rolüne girmek bilişsel nitelikli bir etkinlik, onun duygu ve düşüncelerini doğru anlayabilmek duygusal nitelikli bir etkinlik olmaktadır. Bu bağlamda bilişsel etkinlik, duygusal etkinliğin ön koşulu sayılmaktadır.

c) Empatinin tanımında yer alan son öge, empati kuran bireyin zihninde oluşturduğu empatik anlayışın, karşısındaki bireye iletebilmesi süreci olarak belirtilmektedir. Eğer birey karşısındaki bireyin duygu ve düşüncelerini tam olarak anlamış dahi olsa, bireye kendisini anladığını doğru ifade edemez ise yine empati kurma sürecini tamamlayamamış olacaktır.

Literatür incelendiğinde mükemmeliyetçilik ve empatinin birlikte çalışıldığı sınırlı sayıda araştırmaya ulaşılmıştır. Araştırmanın kişisel bir eğilim olan mükemmel olma isteği ile bireylerin sosyal yaşama uyumunu kolaylaştıran empati becerisi arasındaki ilişkiyi ortaya koyması bağlamında literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma mükemmeliyetçilik ile empatik eğilim arasındaki ilişkiyi ve lise öğrencilerinin mükemmeliyetçi kişilik özellikleri ve empatik eğilimlerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, algılanan anne baba tutumu gibi bazı demografik değişkenler açısından incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Mükemmeliyetçilik ile empatik eğilim arasında ilişki var mıdır?
- Lise öğrencilerinin empatik eğilimleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- Lise öğrencilerinin mükemmeliyetçi kişilik özellikleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- Lise öğrencilerinin empatik eğilimleri sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- Lise öğrencilerinin mükemmeliyetçi kişilik özellikleri sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- Lise öğrencilerinin empatik eğilimleri algılanan anne-baba tutumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- Lise öğrencilerinin mükemmeliyetçi kişilik özellikleri algılanan anne-baba tutumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada Isparta ili merkezinde yer alan Fen Lisesinde öğrenimine devam etmekte olan lise öğrencilerinin, empatik ve mükemmeliyetçilik eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik olarak ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli iki ya da daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim olup olmadığını ve değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2005).

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2018–2019 eğitim öğretim yılında, Isparta il merkezinde Fen Lisesinde öğrenim gören 241 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem seçilirken amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış olup, gönüllülük esas alınmıştır. Çalışma grubu ile ilgili demografik bilgiler Tablo-1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örnekleme Ait Tanımlayıcı İstatistik Bulgular

Faktör	Değişken	n	%
Cinsiyet	Kadın	118	49.00
	Erkek	123	51.00
Sınıf Düzeyi	9. Sınıf	58	24.06
	10. Sınıf	56	23.24
	11. Sınıf	66	27.38
	12. Sınıf	61	25.32
Algılanan Ebeveyn Tutumu	Baskıcı-Otoriter	42	17.40
	Aşırı Koruyucu	48	19.90
	Demokratik	114	47.30
	İlgisiz	37	15.40
Toplam Öğrenci Sayısı		241	100.00

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %49.00'u (n=118) kadın, %51.00'i (n=123) ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların %24.06'sı (n=58) 9.sınıf, %23.24'ü (n=56) 10.sınıf, %27.38'i (n=66) 11.sınıf, %25.32'si (n=61) 12.sınıf öğrencisidir. Katılımcıların %17.40'ı (n=42) ebeveynlerini baskıcı-otoriter olarak tanımlarken, %19.90'ı (n=48) aşırı koruyucu, %47.30'u (n=114) demokratik, %15.40'ı (n=37) ilgisiz olarak tanımlamıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri; öğrencilere dair kişisel bilgilerin yer aldığı kişisel bilgi formu, KA-Sİ Ergenler için Empatik Eğilim Ölçeği ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği ile toplanmıştır. Çalışma yürütülmesi için Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Katılımcı öğrenciler için araştırmaya ve ölçeklere dair gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Öğrencilerden sözel onam alındıktan sonra ölçeklerin kurallara uygun şekilde doldurulması sağlanmıştır. Yapılan bu uygulama ortalama 15 dakika kadar sürmüştür. Öğrenciler tarafından doldurulan ölçekler incelenmiş, eksik veya hatalı doldurulan ölçekler araştırma kapsamı içine alınmamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri hakkında bilgi elde etmek için araştırmacılarca kişisel bilgi formu geliştirilmiştir. Bu formda öğrencilere yönelik kişisel bilgiler (cinsiyet, sınıf düzeyi, algılanan ebeveyn tutumu) yer almaktadır.

KA-Sİ Ergenler için Empatik Eğilim Ölçeği, Kaya ve Siyez (2010) tarafından ergenlerin empatik eğilimlerini ölçmek için Türk kültürüne özgü olarak geliştirilmiştir. Ölçekte toplam da 17 madde vardır. Ölçek 4'lü likert tipinde geliştirilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 17, en yüksek puan 68'dir. Ölçekten alınan en düşük puan öğrencinin empatik eğiliminin düşük olduğunu, en yüksek puan ise öğrencideki empatik eğilimin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Bilişsel (7 madde) ve Duygusal (10 madde) empatiyi ölçen iki alt boyutu bulunmaktadır ve ölçekten toplam puan alınabilmektedir. Ölçek toplam varyansın %43.58'ini açıklamaktadır. KA-Sİ Ergenler için Empatik Eğilim Ölçeği'nin genel iç tutarlık katsayısı .87'dir (Kaya ve Siyez, 2010). Bu çalışma kapsamında ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ölçeğin bütününde .89 bulunmuştur.

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği, Frost, Marten, Lahart ve Rosenblate (1990) tarafından öğrencilerin mükemmeliyetçilik eğilimlerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin Türk Kültürüne uyarlanma çalışması Özbay ve Mısırlı-Taşdemir (2003) tarafından yapılmıştır. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği toplam 35 madde ve 5'li likert tipindedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 35, en yüksek puan 175'dir. Ölçekten alınan en düşük puan öğrencinin mükemmeliyetçilik eğiliminin düşük olduğunu, en yüksek puan ise öğrencideki mükemmeliyetçilik eğilimin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Düzen (6 madde), Hatalara Aşırı İlgi (9 madde), Davranışlardan Şüphe (5 madde), Ailesel Beklentiler (5 madde), Ailesel Eleştiri (4 madde) ve Kişisel Standartlar (6 madde) olmak üzere mükemmeliyetçiliği ölçen altı alt boyutu bulunmaktadır ve ölçekten toplam puan alınabilmektedir. Ölçek toplam varyansın %47.08'ini açıklamaktadır. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin genel iç tutarlık katsayısı .83'dür (Özbay ve Mısırlı-Taşdemir, 2003). Bu çalışma kapsamında ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ölçeğin bütününde .90 bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi amacıyla, empatik ve mükemmeliyetçi eğilim arasındaki ilişkiyi saptamak için pearson korelasyon katsayısı ve farklılıklara ilişkin analizde ilişkisiz örneklem t-testi ile tek yönlü varyans analizi, farklılıkların kaynağını test etmek adına “Tukey testi” kullanılmıştır. İstatistik analizlerde SPSS 20.0 programı kullanılmış, anlamlılık düzeyi olarak .05 alınmıştır.

Bulgular

Lise öğrencilerinin empatik eğilimleri ile mükemmeliyetçi eğilimleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi sonuçları Tablo-2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. *Değişkenler Arası Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları*

Değişkenler	X	S	1	2
Empatik Eğilim	49.13	9.19	-	
Mükemmeliyetçi Eğilim	103.78	22.63	.375**	-

*p<.05

Tablo-2’ye göre katılımcıların empatik eğilimlerinin ortalaması 49.13, standart sapması ise 9.19 olduğu görülmektedir. Katılımcıların mükemmeliyetçilik eğilimlerinin ortalaması 103.78, standart sapması ise 22.63’dür. Ayrıca lise öğrencilerinin empatik eğilim düzeyleri ile mükemmeliyetçilik eğilim düzeyleri ($r=.375$, $p<.05$) arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Tablo-2 incelendiğinde öğrencilerin, empatik eğilim puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu; mükemmeliyetçi eğilim puan ortalamalarının ise orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Lise öğrencilerinin cinsiyet açısından empatik ve mükemmeliyetçi eğilim puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını incelenmek için ilişkisiz örneklem t-testi analizi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo-3’te sunulmuştur.

Tablo 3. *Lise Öğrencilerinin Cinsiyet Açısından Empatik ve Mükemmeliyetçi Eğilim Puanlarının İncelenmesine İlişkin İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları*

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Empatik Eğilim	Kadın	118	51.58	9.02	239	4.191	.00
	Erkek	123	46.78	8.75			
Mükemmeliyetçi Eğilim	Kadın	118	105.61	22.87	239	1.224	.22
	Erkek	123	102.04	22.35			

*p<.05, **p<.01

Tablo-3’te görüldüğü gibi kadın ve erkek lise öğrencilerinin empatik eğilim puanları ($t_{(239)}=4.191$, $p<.01$) anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Bu sonuç kadın öğrencilerin empatik eğilim puan ortalamaları ($\bar{x}=51.58$, $ss=9.02$) ile erkek öğrencilerin empatik eğilim puan ortalamalarının ($\bar{x}=46.78$, $ss=8.75$) arasındaki farktan kaynaklanmış olabilir.

Tablo-3 incelendiğinde kadın ve erkek lise öğrencilerinin mükemmeliyetçi eğilim puanları ($t_{(239)}=1.224$, $p>.05$) anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Bu sonuç kadın öğrencilerin mükemmeliyetçi eğilim puan ortalamaları ($\bar{x}=105.61$, $ss=22.87$) ile erkek öğrencilerin mükemmeliyetçi eğilim puan ortalamalarının ($\bar{x}=102.04$, $ss=22.35$) arasındaki farkın çok az olmasından kaynaklanmış olabilir.

Lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre empatik ve mükemmeliyetçi eğilim puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını saptamaya yönelik tek yönlü varyans analizi yapılmış, sonuçlar Tablo-4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Empatik ve Mükemmeliyetçi Eğilim Puanlarının İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Sınıf Düzeyi	n	$\bar{x}$	S	F	p	Anlamlı Fark
Empatik Eğilim	9. Sınıf (A)	58	49.33	9.30	6.266**	.00	A-C B-C
	10. Sınıf (B)	56	50.24	7.83			
	11. Sınıf (C)	66	42.95	12.17			
	12. Sınıf (D)	61	49.15	9.19			
Mükemmeliyetçi Eğilim	9. Sınıf (A)	58	105.48	24.61	.590	.55	Yok
	10. Sınıf (B)	56	102.15	18.12			
	11. Sınıf (C)	66	103.34	31.04			
	12. Sınıf (D)	61	103.78	22.63			

*p<.05, **p<.01

Tablo-4'te görüldüğü üzere en yüksek empatik eğilim ortalamasına 10.sınıf öğrencileri ($\bar{x}$ =50.24) sahipken, en düşük empatik eğilim ortalaması ise 11.sınıf öğrencilerine ($\bar{x}$ =42.95) aittir. Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile empatik eğilim puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(2-238)}=6.266$, $p<.01$). Tablo-4 incelendiğinde 9.sınıf öğrencileri 11.sınıf öğrencilerine; 10.sınıf öğrencileri de 11.sınıf öğrencilerine göre anlamlı olarak daha çok empatik eğilim gösterdikleri görülmektedir.

Tablo-4 incelendiğinde en yüksek mükemmeliyetçi eğilim ortalamasına 9.sınıf öğrencileri ($\bar{x}$ =105.48) sahipken, en düşük mükemmeliyetçi eğilim ortalaması ise 11.sınıf öğrencilerine ($\bar{x}$ =103.34) aittir. Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile mükemmeliyetçi eğilim puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F_{(2-238)}=.590$, $p>.05$). Bu sonuç öğrencilerin sınıf düzeylerine göre mükemmeliyetçi eğilim puan ortalamaları arasındaki farkın çok az olmasından kaynaklanmış olabilir.

Lise öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumlarına göre empatik ve mükemmeliyetçi eğilim puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını saptamaya yönelik tek yönlü varyans analizi yapılmış, sonuçlar Tablo-5'de sunulmuştur.

Tablo 5. Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Ebeveyn Tutumlarına Göre Empatik ve Mükemmeliyetçi Eğilim Puanlarının İncelenmesine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Algılanan Ebeveyn Tutumu	n	$\bar{x}$	S	F	p	Anlamlı Fark
Empatik Eğilim	Baskıcı-Otoriter	42	45.00	10.83	4.182**	.00	A-B
	Aşırı Koruyucu	48	51.41	8.80			A-C
	Demokratik	114	49.64	8.53			
	İlgisiz	37	47.71	8.07			
Mükemmeliyetçi Eğilim	Baskıcı-Otoriter	42	111.16	26.87	6.670**	.00	A-C
	Aşırı Koruyucu	48	111.87	23.98			B-C
	Demokratik	114	98.59	18.23			
	İlgisiz	37	111.01	38.87			

**p<.01

Tablo-5’de görüldüğü üzere en yüksek empatik eğilim puan ortalamasına ebeveynini aşırı koruyucu olarak tanımlayan öğrenciler ($\bar{x}$ =51.41) sahipken, en düşük empatik eğilim puan ortalaması ise ebeveynini baskıcı ve otoriter olarak tanımlayan öğrencilere ($\bar{x}$ =45.00) aittir. Öğrencilerin algılanan ebeveyn tutumları ile empatik eğilim puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(2-238)}=4.182$, $p<.01$). Tablo-5 incelendiğinde ebeveynini aşırı koruyucu olarak algılayan öğrenciler, ebeveynini baskıcı-otoriter olarak algılayan öğrencilere; ebeveynini demokratik olarak algılayan öğrenciler, ebeveynini baskıcı-otoriter olarak algılayan öğrencilere göre anlamlı olarak daha çok empatik eğilim gösterdikleri görülmektedir.

Tablo-5’de görüldüğü üzere en yüksek mükemmeliyetçi eğilim puan ortalamasına ebeveynini aşırı koruyucu olarak tanımlayan öğrenciler ($\bar{x}$ =111.87) sahipken, en düşük mükemmeliyetçi eğilim puan ortalaması ise ebeveynini demokratik olarak tanımlayan öğrencilere ($\bar{x}$ =98.59) aittir. Öğrencilerin algılanan ebeveyn tutumları ile mükemmeliyetçi eğilim puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(2-238)}=6.670$, $p<.01$). Tablo-5 incelendiğinde ebeveynini baskıcı-otoriter olarak algılayan öğrenciler, ebeveynini demokratik olarak algılayan öğrencilere; ebeveynini aşırı koruyucu olarak algılayan öğrenciler, ebeveynini demokratik olarak algılayan öğrencilere göre anlamlı olarak daha çok mükemmeliyetçi eğilim gösterdikleri görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Lise öğrencilerinin empatik eğilimleri ile mükemmeliyetçi eğilimleri arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yapılan araştırmalara bakıldığında empati eğilimleri ile mükemmeliyetçi eğilim ilişkisi üzerine yapılan araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. İlgili literatür incelendiğinde Köksal Akyol ve Salı (2013) tarafından meslek lisesinde öğrenim görmekte olan çalışan ve çalışmayan ergenlerin mükemmeliyetçi kişilik yapıları ile empati düzeylerinin farklı değişkenler açısından inceleme çalışması, Stoeber vd. (2017) tarafından mükemmeliyetçilik, sosyal

kopukluk ve kişilerarası düşmanlık değişkenleri arasında ele aldığı mükemmeliyetçilik ile empatinin ilişkisi ve Boydak (2019) tarafından özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin mükemmeliyetçiliklerinin, empati düzeyleri ve algılanan anne baba davranış biçimleri ile ilişkisinin incelenmesi ile sınırlı kaldığı görülmüştür. Stoeber vd. (2017), Köksal Akyol ve Salı (2013) ile Boydak (2019)'ın yaptıkları araştırmalarda mükemmeliyetçi eğilim ile empatik eğilim arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Bu araştırmalarda elde edilen bilgiler bulgularımızı desteklemektedir.

Araştırmamızda kadın ve erkek lise öğrencilerinin empatik eğilim puanları anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Kadın öğrencilerin empatik eğilim puan ortalamalarının erkek öğrencilerin empatik eğilim puan ortalamalarından yüksektir. Yazıcı (2018) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada empatik eğilim ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olduğunu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek empatik eğilime sahip olduğunu ifade etmiştir. Köksal Akyol ve Salı (2013) meslek lisesinde öğrenim görmekte olan çalışan ve çalışmayan ergenler ile yaptıkları çalışmada empatik eğilim ile cinsiyet arasında kızların tarafına anlamlı bir farklılık bulmuştur. Çetin (2008), Yüksel (2009) ve Rehber (2007) ilköğretim öğrencileri ile yaptıkları araştırmada kızların erkeklerden daha fazla empatik olduklarının ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Kız çocuklarının daha empatik olmasında ebeveynlerin çocuk yetiştirme biçiminin cinsiyete göre değişmesinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Ebeveynlerin kız çocuklarını erkek çocuklarına göre daha hoşgörülü ve uyumlu olmalarına yönelik yetiştirmeleri kız çocuklarının daha empatik olmasını, erkek çocuklarını ise toplumda daha güçlü görünmeleri için duygularını genel olarak gizlemeye yönelik yetiştirmelerinin daha düşük empatik eğilime sahip olmalarını sağlamış olabilir (Rehber, 2007).

Kadın ve erkek lise öğrencilerinin mükemmeliyetçi eğilim puanları anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Ogurlu vd. (2015) üstün yetenekli çocuklarla yaptığı çalışmada mükemmeliyetçi eğilimin cinsiyete göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Sapmaz (2006) ve Avan (2015) üniversite öğrencileri, Eskiili (2015) erişkinler ile yaptıkları çalışmada, cinsiyetler arasında mükemmeliyetçi özelliklere sahip olma açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır. Boydak (2019) ise cinsiyete göre özel yetenekli öğrencilerin mükemmeliyetçiliklerinin aile beklentileri ve ailesel eleştiri alt boyutlarına göre anlamlı olarak bulmuştur. Sonuçta literatürde gerek kadınların gerek erkeklerin daha mükemmeliyetçi olduğunu destekleyen araştırmalar olduğu görülmekle birlikte, cinsiyetle ilgili anlamlı bir farkın olmadığını ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır.

Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile empatik eğilim puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Yazıcı (2018) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada empatik eğilimin sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Köksal Akyol ve Salı (2013) meslek lisesinde öğrenim görmekte olan çalışan ve çalışmayan ergenlerle, Açar (2012) ise normal ve zihinsel engelli ergenlerle yaptıkları çalışmalarda öğrencilerin yaşları ile empatik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ifade etmektedirler.

Lise öğrencilerinin sınıf düzeyleri ile mükemmeliyetçi eğilim puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Güçbilek (2014) ve Camadan (2009) lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada mükemmeliyetçilik eğilimin sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Bencik (2006) üstün yetenekli çocuklarla ve Yaoar (2008) üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırmada mükemmeliyetçilik ve sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Köksal

Akyol ve Salı (2013) meslek lisesinde öğrenim görmekte olan çalışan ve çalışmayan ergenler ile yaptıkları çalışmada da öğrencilerin yaşları ile mükemmeliyetçilik arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ifade etmektedir. Literatürdeki bu çalışmalar bulgumuzu desteklemektedir.

Öğrencilerin algılanan ebeveyn tutumları ile empatik eğilim puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Ebeveynini aşırı koruyucu olarak algılayan öğrenciler, ebeveynini baskıcı-otoriter olarak algılayan öğrencilere; ebeveynini demokratik olarak algılayan öğrenciler, ebeveynini baskıcı-otoriter olarak algılayan öğrencilere göre anlamlı olarak daha çok empatik eğilim gösterdikleri görülmektedir. Yazıcı (2018) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada algılanan ebeveyn tutumları ile empatik eğilim puanları arasında anlamlı bir farklılık bulmuştur. Yüksel (2009) çocukların sağlıklı bir aile içinde büyümelerinin empati yeteneklerini artırdığını ifade etmiştir.

Lise öğrencilerinin algılanan ebeveyn tutumları ile mükemmeliyetçi eğilim puanları arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Ebeveynini baskıcı-otoriter olarak algılayan öğrenciler, ebeveynini demokratik olarak algılayan öğrencilere; ebeveynini aşırı koruyucu olarak algılayan öğrenciler, ebeveynini demokratik olarak algılayan öğrencilere göre anlamlı olarak daha çok mükemmeliyetçi eğilim gösterdikleri görülmektedir. Avan (2015) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada ebeveynlerini otoriter ve açıklayıcı-otoriter olarak gören öğrencilerin onları izin verici-şımartan olarak gören öğrencilerden daha çok olumsuz mükemmeliyetçilik eğilim içinde olduklarını belirtmiştir. Hamachek (1978) ebeveynlerin yüksek beklentileri ve baskıcı tutumları çocuklarda mükemmeliyetçi eğilimi artırdığını ifade etmiştir. Cook (2012)'a göre kaygılı ailelerin çocuk yetiştirme tutumlarının aşırı koyucu olduğu ve çocuklarına sürekli yanlış yapmamaları konusunda geri bildirim vermeleri çocuklarda mükemmeliyetçiliği arttırmaktadır. Boydak (2019) ise otoriter tutumun özel yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçi eğilimi geliştirdiğini ifade etmiştir.

Sonuç olarak, aşırı mükemmeliyetçi eğilimin öğrencilerin empati yeteneklerinin artırılarak önlenileceği söylenebilir.

Kaynakça

- Açar, K. (2012). *Normal Ve Zihinsel Engelli Ergenlerin Empati Düzeyi ile Annelerinin Empati Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akkan, H. (2012). *Üstün Zekalı 6-8 Sınıf Öğrencilerinin İki Farklı Akademik Ortamdaki Sosyometrik Statülerine Göre Empatik Eğilimleri, Yaşam Doyumları ve Aile Yaşantıları*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Akkoyun, F. (1982). Empatik Anlayış Üzerine. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 15(2), 63-69.
- Avan, G. (2015). *Üniversite Öğrencileri Arasında Mükemmeliyetçilik ve Algılanan Çocuk Yetiştirme Stili*. Yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bencik, S. (2006). *Üstün Yetenekli Çocuklarda Mükemmeliyetçilik ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Bora, E., Baysan, L. (2009). Empati Ölçeği-Türkçe Formunun Üniversite Öğrencilerinde Psikometrik Özellikleri. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 19(1), 39-47.
- Boydak, Ş. (2019). *Özel Yetenekli Ortaokul Öğrencilerinin Mükemmeliyetçiliklerinin, Empati Düzeyleri ve Algılanan Anne Baba Davranış Biçimleri ile İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Camadan, F. (2009). *Orta Öğretim Öğrencilerinin Mükemmeliyetçilik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cook, L. C. (2012). *The influence of parent factors on child perfectionism: a cross-sectional study (Unpublished doctor ald issertation)*. Nevada University, Las Vegas.
- Çetin, C. N. (2008). *İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Empatik Beceri Düzeylerinin Ana Baba Tutumları ve Özsaygı ile İlişkisi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirci, A., Çepikurt, F., Kızıldağ-Kale, E., ve Güler, E. (2018). Öğretmen Adaylarının Mükemmeliyetçilik ve Öfke Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(1), 106-121.
- Dökmen, Ü. (2008). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. (56. Basım) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Er, F., Sönmez, H. (2009). Üniversite Öğrencilerinde Mükemmeliyetçilik: Anadolu Üniversitesi Örneği. *AKÜ Fen Bilimleri Dergisi*, 1, 11-15.
- Eroğlu, K. (2018). *Ortaokul 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Kaygıları ile Benlik Saygısı, Anne-Baba Tutumları, Mükemmeliyetçilik Özellikleri Arasındaki İlişki*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Eskiili, B. (2015). *Erişkinlerin Mükemmeliyetçilik Düzeyleri ile Bazı Değişkenler Arasında İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C. M., Rosenblate, R. (1990). *The dimensions of perfectionism. Cognitive Therapy and Research*, 14, 449-468.
- Güçbilek, B. (2014). *Farklı Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Mükemmeliyetçilik Özellikleri ile Yabancı Dil Kaygıları Arasındaki İlişki*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hamachek, D. E. (1978). Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism. *Psychology: A Journal of Human Behavior*, 15(1), 27-33.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, A., Siyez, D. M. (2010). KA-Sİ Çocuk ve Ergenler İçin Empatik Eğilim Ölçeği: Geliştirilmesi Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 110-125.
- Köksal Akyol, A., Salı, G. (2013). A study on the perfectionist personality traits and empathic tendencies of working and non-working adolescents across different variables. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(4), 2032-2042. doi: 10.12738/estp.2013.4.1861

- Leana-Taşçılar, M.Z., Özyaprak, M., Güçyeter, Ş., Kanlı, E., Camcı-Erdoğan, S. (2014). Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklarda Mükemmeliyetçiliğin Değerlendirilmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11-1 (21), 31-45.
- Mızrak, E. Ö. (2006). *Anksiyete Bozukluğu veya Depresif Bozukluk Tanısı Alan Hastalarda Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği Uyarlama Çalışması*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ogurlu, Ü., Sevgi-Yalın, H., Yavuz Birben, F. (2015). Üstün Yetenekli Çocukların Mükemmeliyetçilik Özelliklerinin Aile Tutumu ile İlişkisi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish*, 10(7), 751-764.
- Özbay, Y., Mısırlı-Taşdemir, Ö. (2003). *Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması*. In VII. National Congress of Psychological Counseling and Guidance, Malatya.
- Pamir, Ç.O. (2008). *Lise Öğrencilerinin Mükemmeliyetçilik Düzeyleri ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki*. Yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Rehber, E. (2007). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerine Göre Çatışma Çözme Davranışlarının İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Sayışman, S. (2018). *Ergenlerin Mükemmeliyetçilik Düzeyleri ile Özgüvenleri Arasındaki İlişki*. Yüksek lisans tezi, Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sapmaz, F. (2006). *Üniversite Öğrencilerinin Uyumlu ve uyumsuz mükemmeliyetçilik özelliklerinin psikolojik belirti düzeyleri açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Stoeber, J., Noland, A. B., Mawenu, T. W., Henderson, T. M., & Kent, D. N. (2017). Perfectionism, social disconnection, and interpersonal hostility: Not all perfectionists don't play nicely with others. *Personality and Individual Differences*, 119, 112-117.
- Thomas, B. (2018). *Çocuklar İçin Duygularla İletişim Becerileri*. İstanbul: Sola Yayınları.
- Tuncer, B., Voltan-Acar, N. (2006). Kaygı Düzeyleri Farklı Üniversite Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Mükemmeliyetçilik Özelliklerinin İncelenmesi. *Kriz Dergisi*, 14 (2), 1-15.
- Voltan-Acar, N. (2003). *Terapötik İletişim Kişiler Arası İlişkiler* (4. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yaoar, A. A. (2008). *Üniversite Öğrencilerinin Mükemmeliyetçi Kişilik Özelliği ile Empati Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yazıcı, Y. (2018). *Algılanan Ana Baba Tutumlarının Duygusal Empati Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yüksel, A. (2009). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Empatik Becerileriyle Aile İşlevleri ve Benlik Kavramlarının İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 153-165.